

Raad voor de rechtspraak

Onderzoek werkwijze toepassing 'buiten staat' verklaringen bij zittingen

26 mei 2025

Rapport

Raad voor de rechtspraak
T.a.v. de heer A.J.M. Kerkvliet RE RA
Kneuterdijk 1
2514 EM Den Haag

26 mei 2025

Referentie: 2025-C9J1/SK/MV/ah

***Betreft: Onderzoek werkwijze toepassing 'buiten-staat
verklaringen' bij zittingen***

Geachte heer Kerkvliet,

Voor u ligt ons rapport naar aanleiding van ons onderzoek naar een onrechtmatige werkwijze toepassing 'buiten-staat verklaringen' bij zittingen. Dit rapport is opgesteld in overeenstemming met onze afspraken vastgelegd in de opdrachtbevestiging van 21 maart 2024 waarin het doel en de reikwijdte van ons werk en de beperkingen daarin hebben toegelicht.

Dit is een conceptrapport. Bevindingen in dit rapport kunnen daarom nog wijzigen of vervallen. Alleen de bevindingen en conclusies die we in ons eindrapport opnemen, zijn definitief.

Dit rapport is strikt vertrouwelijk en alleen voor u bedoeld. De kring van personen met wie het rapport mag worden gedeeld is beperkt. Wij verwijzen in dat verband naar paragraaf 2.4 van dit rapport.

Voor vragen kunt u uiteraard contact met mij opnemen.

Met vriendelijke groet,

PricewaterhouseCoopers Advisory N.V.

5.1(2)e

Partner

PricewaterhouseCoopers Advisory N.V., Thomas R. Malthusstraat 5, 1066 JR Amsterdam, Postbus 9616,
1006 GC Amsterdam
T: 088 792 00 20, F: 088 792 96 40, www.pwc.nl

'PwC' is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services N.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services N.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers N.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop)voorwaarden die ook zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

Inhoudsopgave

1. Management samenvatting	3
1.1. Achtergrond van de opdracht en onderzoeksvragen.....	3
1.2. Belangrijkste bevindingen	3
1.3. Antwoorden op onderzoeksvragen	4
1.4. Beperkingen van het onderzoek	4
2. Achtergrond	5
2.1. Achtergrond.....	5
2.2. Opdracht	5
2.3. Verrichte werkzaamheden	5
2.4. Beperkingen onderzoek	6
2.5. Ter beschikking staande informatie	7
2.6. Overige.....	7
3. Het voorval bij het Hof Den Haag.....	8
3.1. Melding.....	8
3.2. Intern onderzoek Hof Den Haag	9
3.3. Chronologie na de melding	9
3.4. Motief	9
3.5. Rol van de griffier	10
3.6. De rolzitting	10
3.7. Buiten staat verklaring	11
3.8. Kernelementen in de onderhavige arresten.....	11
4. De hoven Amsterdam, Den Bosch en Arnhem Leeuwarden.....	13
4.1. Inleiding.....	13
4.2. Hof Amsterdam	13
4.3. Hof 's-Hertogenbosch	13
4.4. Hof Arnhem Leeuwarden	14

1. Management samenvatting

1.1. Achtergrond van de opdracht en onderzoeksvragen

- 01 Eind 2023 heeft de Raad voor de rechtspraak een signaal gekregen dat in een aantal strafzaken op rolzittingen, na enkelvoudige behandeling door één raadsheer, meervoudige arresten zijn opgesteld alsof er een behandeling en uitspraak van drie raadsheren aan was voorafgegaan. De andere twee raadsheren hadden echter niet deelgenomen aan de zitting of de uitspraak en hadden de uitspraak niet ondertekend. Hun namen stonden onder aan de uitspraak vermeld met de toevoeging dat zij buiten staat waren om de uitspraak te ondertekenen. De uitspraak was - behalve door de griffier - alleen ondertekend door de rechter die de zaak had behandeld.
- 02 De onderzoeksvragen zijn als volgt geformuleerd:
- Klopt de aanname uit de voorlopige interne analyse van de onrechtmatige handelswijze dat het risico zich met name voor kan doen bij appel in strafzaken die via een strafrolzitting worden afgedaan?
 - Zo ja, is de onrechtmatige werkwijze bij strafrolzittingen, waarbij namen van raadsheren worden vermeld als 'buiten staat', terwijl ze niet betrokken waren bij de zaak en niet op de hoogte waren dat hun naam was vermeld, breder toegepast bij de hoven?
 - Zo nee, is de onrechtmatige werkwijze waarbij namen van rechters worden vermeld als 'buiten staat', terwijl ze niet betrokken waren bij de zaak en niet op de hoogte waren dat hun naam was vermeld, breder toegepast bij andere gerechten?

1.2. Belangrijkste bevindingen

- 03 De handelwijze zoals door de betrokken raadsheer van het Hof Den Haag toegepast kende de volgende elementen:
- De betrokkene in de strafzaak heeft geen grieven ingediend c.q. zijn appel niet schriftelijk onderbouwd.
 - De betrokkene verschijnt niet, ook niet bij advocaat, ter zitting voor inhoudelijke behandeling.
 - De zaak wordt door één raadsheer behandeld.
 - Onder aan het arrest staan behalve de naam van de raadsheer die de zaak ter zitting behandelde nog twee namen van andere raadsheren vermeld onder vermelding van 'buiten staat'.
 - De bij de behandeling van de rolzitting aanwezige griffier merkt de onregelmatigheid niet op.
 - De betrokken raadsheer heeft gehandeld in strijd met de feitelijke gang van zaken door in het arrest aan te geven dat drie raadsheren het arrest – zij het buiten staat - hebben gewezen, terwijl de twee andere raadsheren in de zaak geen rol hebben gespeeld en het arrest niet hebben gezien voordat het is verzonden.
- 04 Alleen in samenhang kunnen genoemde elementen leiden tot een onregelmatigheid als geconstateerd bij het Hof Den Haag. Ontbreekt een element, dan kan van het gevolg – een meervoudig arrest met raadsheren die niet bij de zaak zijn betrokken, geen sprake zijn, zo begrijpen wij samengevat van onze gesprekspartners. Zou de betrokkene of een advocaat (alsnog) zijn verschenen dan zou de zaak zijn doorverwezen naar een reguliere zitting. Zou de administratief medewerker in de rol van griffier, die voor het te verzenden arrest zorgdraagt, juist hebben gehandeld dan zou deze hebben moeten aangeven dat het arrest niet de werkelijkheid reflecteert, namelijk dat er slechts een raadsheer op de rolzitting aanwezig was en niet drie. Tenslotte heeft de betrokken raadsheer klaarblijkelijk opzettelijk raadsheren in het vonnis laten vermelden die niet daadwerkelijk aanwezig waren. De bereidheid om dat te doen is een belangrijk element in deze.

1.3. Antwoorden op onderzoeksvragen

- 05 Voor de onderzochte onrechtmatige handelingen moeten een aantal elementen in die zaken aanwezig zijn (zie 1.2) om de gevolgde werkwijze mogelijk te maken. Op grond van de werkzaamheden die wij hebben uitgevoerd blijkt dat het onwaarschijnlijk is dat de mogelijkheid voor de geconstateerde onregelmatigheden zich ook in andere zaken dan bij appel in strafzaken heeft voorgedaan.
- 06 Voor zover relevant in het kader van de tweede onderzoeksvraag: De diverse hoven, na intern onderzoek, en ons is - op basis van de onderzoekswerkzaamheden - niet gebleken dat het bij andere sectoren van het Hof Den Haag of überhaupt bij andere hoven is voorgekomen dat raadsheren als op soortgelijke wijze als de rolzittingen in Den Haag 'buiten staat' werden verklaard. Buiten staat verklaring is in het algemeen niet ongebruikelijk en wordt toegepast tijdens bijvoorbeeld vakantie of ziekte van een raadsheer op het moment dat de administratieve afhandeling van een arrest plaatsvindt.
- 07 Ook bij andere hoven dan het Hof Den Haag is ons, op basis van de gevoerde gesprekken en verstrekte informatie, niet gebleken van zaken en arresten die alle hierboven genoemde elementen in zich hadden om tot een soortgelijke onregelmatige arrestwijzing te komen.
- 08 Na mondelinge bespreking van de resultaten van ons onderzoek in de eerste fase is besloten geen tweede fase van onderzoek te laten plaatsvinden omdat dat gegeven de resultaten van de eerste fase niet noodzakelijk bleek.

1.4. Beperkingen van het onderzoek

- 09 Ons onderzoek kent enkele in het algemeen geldende en enkele bijzondere, voor dit onderzoek geldende beperkingen, waarvoor wij verwijzen naar paragraaf 2.4 hieronder en verzoeken hetgeen daar is vermeld als hier herhaald en ingelast te beschouwen.

2. Achtergrond

2.1. Achtergrond

- 10 Bij het verstrekken van de opdracht is de achtergrond en aanleiding van deze opdracht als volgt door u geschetst:
- 11 Op een strafrolzitting worden appellen tegen politierechter-vonnissen gepland, omdat door of namens een verdachte nog niet de - voor verdere behandeling noodzakelijke - argumenten (grievens) zijn aangevoerd. Als de verdachte na oproeping niet op de zitting verschijnt of via een advocaat de grieven alsnog kenbaar maakt, volgt in de regel een niet-ontvankelijkverklaring. Als daartegen geen cassatie wordt ingesteld, wordt de niet-ontvankelijkverklaring onherroepelijk. Daarmee is de uitspraak van de politierechter definitief en uitvoerbaar.
- 12 Eind 2023 heeft de Raad voor de rechtspraak van het Hof Den Haag een signaal (zie 40 e.v.) gekregen dat in een aantal strafzaken op rolzittingen, na enkelvoudige behandeling door één raadsheer, meervoudige arresten zijn opgesteld alsof er een behandeling en uitspraak van drie raadsheren aan was voorafgegaan. De andere twee raadsheren hadden echter niet deelgenomen aan de zitting of de uitspraak en hadden de uitspraak niet ondertekend. Hun namen waren onder aan de uitspraak vermeld onder de toevoeging dat zij buiten staat (niet beschikbaar) waren om de uitspraak te ondertekenen. De uitspraak was - behalve door de griffier - alleen ondertekend door de rechter die de zaak had behandeld. Deze werkwijze is mogelijk in strijd met de wet en gaf een onjuiste voorstelling van zaken.
- 13 Op basis van de eerste interne analyse van de Raad voor de rechtspraak lijkt de onderhavige handelswijze verbonden met appelzaken bij strafrolzittingen. Het signaal is ook gemeld bij de daarvoor relevante instanties. Tegelijkertijd wilde de Raad voor de rechtspraak ook extern nader onderzocht hebben of de beschreven werkwijze toepassing 'buiten staat verklaringen' bij zittingen alleen bij het hof Den Haag is toegepast.

2.2. Opdracht

- 14 De Raad voor de rechtspraak heeft de afdeling Forensic Services van PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (hierna: 'PwC') verzocht om een onderzoek in te stellen naar de onder paragraaf 2.1 beschreven omstandigheden.
- 15 De onderzoeksvragen zijn als volgt geformuleerd:
 - Klopt de aanname uit de voorlopige interne analyse van de onrechtmatige handelswijze dat het risico zich met name voor kan doen bij appel in strafzaken die via een strafrolzitting worden afgedaan?
 - Zo ja, is de onrechtmatige werkwijze bij strafrolzittingen, waarbij namen van raadsheren worden vermeld als 'buiten staat', terwijl ze niet betrokken waren bij de zaak en niet op de hoogte waren dat hun naam was vermeld, breder toegepast bij de hoven?
 - Zo nee, is de onrechtmatige werkwijze waarbij namen van rechters worden vermeld als 'buiten staat', terwijl ze niet betrokken waren bij de zaak en niet op de hoogte waren dat hun naam was vermeld, breder toegepast bij andere gerechten?

2.3. Verrichte werkzaamheden

- 16 Wij hebben de werkzaamheden uitgevoerd zoals met u afgesproken in de opdrachtbevestiging.
- 17 Wij spraken af het onderzoek in twee fasen in te delen, een verkennende fase en op basis van de uitkomsten daarvan een eventuele nadere verdieping. De werkzaamheden in het kader van het onderzoek in de verkennende fase zijn de volgende geweest:
 - a. Kennisnemen van de aanpak van het interne onderzoek door Hof Den Haag en de eerste interne analyse en de uitkomsten daarvan.
 - b. Interviews met de direct betrokkenen van het Bureau van de Raad voor de rechtspraak en het Hof Den Haag bij het interne onderzoek naar aanleiding van het ontvangen signaal.

- c. Inventariseren van werkwijzen voor het afhandelen van zaken bij de vier gerechtshoven en twee appelcolleges aan de hand van een interview met een griffier en raadsheer.
 - d. Mondelinge afstemming van bevindingen. Er werd besloten geen tweede fase van onderzoek te laten plaatsvinden omdat de resultaten van de eerste fase van het onderzoek daartoe geen aanleiding gaven.
 - e. Schriftelijke vastlegging in dit rapport en nadere bespreking daarvan met u.
- 18 Bij de uitvoering van ons onderzoek is rekening gehouden met het beginsel van proportionaliteit. Dit houdt in dat de onderzoeksmethode in een redelijke verhouding behoort te staan tot het doel van het onderzoek.

2.3.1. Gesprekken

- 19 In het kader van het onderzoek hebben wij oriënterende gesprekken gevoerd met de volgende functionarissen:
- Beleids en financieel medewerkers van het Bureau van de Raad voor de Rechtspraak
 - Raadsheren/Bestuurders van het Hof Den Haag
 - Raadsheren/Bestuurders van het Hof Amsterdam
 - Raadsheren/Bestuurders van het Hof 's-Hertogenbosch
 - Raadsheren/Bestuurders van het Hof Arnhem/Leeuwarden
- 20 Wij hebben de gemaakte gespreksnotities mede als basis gebruikt voor het schrijven van het onderhavige rapport. Zoals gebruikelijk bij dit soort onderzoeken en ter waarborging van een optimale medewerking aan de gesprekken, hebben wij de gespreksnotities niet gedeeld met de Raad voor de rechtspraak.
- 21 Het bleek niet altijd eenvoudig om afspraken te maken met de vertegenwoordigers van de diverse hoven, mede door het verlot van de geplande gesprekspartners. Hierdoor heeft het onderzoek meer tijd in beslag genomen dan eerder gepland.

2.4. Beperkingen onderzoek

- 22 Wij hebben de opdracht uitgevoerd en over de uitkomsten gerapporteerd in overeenstemming met op ons van toepassing zijnde beroepsregels.
- 23 Wij hebben geen accountantscontrole uitgevoerd met betrekking tot deze informatie, noch een beoordeling gericht op het vaststellen van volledigheid en juistheid daarvan in overeenstemming met internationale audit- of reviewstandaarden. Als we aanvullende werkzaamheden, een controle of een beoordelingsopdracht hadden uitgevoerd, zouden we wellicht andere onderwerpen hebben geconstateerd waarover we zouden hebben gerapporteerd.
- 24 In het kader van deze opdracht worden wij niet geacht op de hoogte te zijn van informatie die aan andere vertegenwoordigers van PwC, dan die betrokken bij de uitvoering van deze opdracht, is verstrekt.
- 25 Dit onderzoek is geen onderzoek gericht op het handelen of nalaten van handelen van individuen of rechtspersonen zoals bedoeld in NBA Handreiking 1112 Persoonsgerichte onderzoeken.
- 26 Tenzij wettelijk vereist, mag het rapport niet (geheel of gedeeltelijk) aan derden worden verstrekt. Er mag ook niet aan de informatie in het rapport gerefereerd worden. Zonder onze schriftelijke toestemming vooraf mag u niet verwijzen naar onze diensten of dit rapport of een kopie of onderdeel daarvan verstrekken aan een derde partij. Evenmin mag er, zonder onze uitdrukkelijke toestemming vooraf, niet, door u of door derden, uit onze rapportage geciteerd worden, ongeacht of dit met of zonder bronvermelding plaatsvindt. Op het rapport kan niet door anderen worden gesteund. Voor het gebruik van het rapport door andere partijen aanvaarden wij daarom geen verantwoordelijkheid, zorgplicht of aansprakelijkheid - contractueel, op basis van onrechtmatige daad (inclusief nalatigheid) of anderszins.
- 27 Wij hebben het incident bij het Hof Den Haag als uitgangspunt genomen voor het onderzoek bij andere hoven en daarom geen nadere gesprekken gevoerd met bij het incident betrokken personen.
- 28 Hoewel de diverse gerechtshoven aangeven intern onderzoek te hebben gedaan naar het voorkomen van incidenten soortgelijk als bij het Hof Den Haag, zijn hier, met uitzondering van door het Hof Arnhem/Leeuwarden, geen schriftelijke vastleggingen van. Wij hebben deze daarom ook niet kunnen raadplegen ten behoeve van ons onderzoek.

- 29 Voor onze informatievoorziening zijn wij mede afhankelijk van de betrouwbaarheid van de toelichtingen van de personen die wij hebben gesproken.
- 30 Tenzij anders uit dit rapport blijkt en anders dan door beoordeling van logica en samenhang, hebben wij de juistheid en volledigheid van de aan ons verstrekte mondelinge en schriftelijke informatie niet nader onderzocht. De informatie die door derden aan ons is verstrekt, is vrijwillig aan ons verstrekt en in ons onderzoek betrokken met het uitgangspunt dat deze informatie niet onjuist of misleidend is.
- 31 Het Rapport en ook enig geschil voortvloeiende uit of verband houdend met (de inhoud van) het Rapport worden uitsluitend beheerst door Nederlands recht.

2.5. Ter beschikking staande informatie

- 32 Wij hebben informatie ingewonnen bij de Raad voor de rechtspraak en bij de diverse personen met wie werd gesproken.
- 33 Naar de documenten en informatie waarvan wij bij de opstelling van dit rapport gebruik hebben gemaakt, wordt verwezen in dit rapport.

2.6. Overige

- 34 Citaten zijn in dit rapport letterlijk overgenomen uit brondocumenten, zonder correctie van eventuele taal- en spelfouten.

3. Het voorval bij het Hof Den Haag

3.1. Melding

35 In oktober 2023 is bij de President van het Hof Den Haag een melding gedaan. De identiteit van de melder is ons niet bekend. Wij begrepen dat het gaat om een in de loop van 2023 bij het Hof Den Haag in dienst getreden raadsheer. De inhoud van de melding is aldus:

36 *"In de afdeling straf bestaat de zogenaamde rolzitting. Een rolzitting is een unuszitting¹ waarop zaken staan die in eerste aanleg enkelvoudig zijn afgedaan door de politierechter. Wanneer door of namens de verdachte hoger beroep is ingesteld en er zijn geen grieven ingediend, wordt de zaak op een rolzitting geplaatst. Op die rolzitting staan heel veel zaken. Om die reden wordt geen enkele zaak inhoudelijk behandeld, tenzij er op de zittingsdag nog steeds geen grieven zijn. Dan wordt de verdachte nadat de zaak is uitgeroepen en is vastgesteld dat er geen grieven zijn ingediend -ook niet ter zitting-, onmiddellijk niet-ontvankelijk verklaard in het hoger beroep en ligt er dus een eindarrest.*

De zaken waarin wel grieven worden ingediend (voorafgaand aan de zitting of op de zitting door de verschenen verdachte of zijn gemachtigde raadsman) worden aangehouden en meteen doorgeplaatst naar een zitting waarop de inhoudelijke behandeling plaatsvindt. Onderstaand tref je in rood (door PwC in dit rapport zwart gedrukt) de tekst van de bijsluiters aan bij de dagvaarding voor de rolzitting.

*In de voorbereiding van mijn rolzitting van 11 oktober is mij gebleken dat er een voorzitter is die enkelvoudig uitspraak doet en vervolgens na de zitting door de griffier een meervoudig arrest laat maken wat ook het arrest is dat in nias² staat. De zaak wordt aangebracht bij een unus, de behandeling van de zaak vindt plaats door een unus, de uitspraak wordt gedaan door een unus maar achteraf, **na de zitting** wordt er een meervoudig arrest van gemaakt. Desgewenst kan ik de rolnummers geven van de betreffende arresten. Ik heb dit geverifieerd bij een advocaat-generaal die ook een unus zitting heeft gedaan. Zij deelde mij mede dat op die zitting in geen enkele zaak een meervoudige uitspraak is gedaan. Dit terwijl er zoals ik hiervoor heb beschreven wel meervoudige arresten zijn gecreëerd. Desgevraagd deelde zij mede dat het OM weet dat het hof in de no zaken na een enkelvoudige uitspraak een meervoudig arrest maakt.*

Deze handelwijze is in strijd met wat er werkelijk is gebeurd. De twee andere raadsheren die in de betreffende arresten genoemd worden, hebben geen enkele bemoeienis met de zaak gehad, hebben het arrest niet gewezen en waren niet aanwezig bij de uitspraak. Zoals gezegd de unus doet meteen uitspraak. Dit blijkt uit de zittingsaantekeningen van de griffier die een doorlopend verslag zijn van alle zaken op de zitting. Desgewenst kan ik je de relevante zittingsaantekeningen van de griffier verstrekken.

U bent gedagvaard om te verschijnen op een ROLZITTING van het hof omdat u hoger beroep heeft ingesteld tegen een uitspraak van de kantonrechter/politierechter | meervoudige kamer van de rechtbank. Omdat u geen bezwaren heeft opgegeven tegen het vonnis waartegen u hoger beroep heeft ingesteld zal uw zaak op de in de dagvaarding aangegeven datum en tijdstip worden behandeld op een zogenaamde ROLZITTING van het gerechtshof te Den Haag. Deze zitting is bedoeld om u in de gelegenheid te stellen alsnog uw bezwaren op te geven tegen het vonnis, waarna de behandeling van uw strafzaak direct zal worden aangehouden tot een nadere datum waarop uw strafzaak inhoudelijk behandeld zal worden. U dient er rekening mee te houden dat indien u niet verschijnt en door u ook niet voorafgaand aan of tijdens de zitting bezwaren zijn opgegeven tegen het vonnis waartegen u beroep heeft ingesteld de kans bestaat dat het hof u conform artikel 416 lid 2 van het Wetboek van Strafvordering niet ontvankelijk verklaart in het door u ingestelde hoger beroep. Ook indien blijkt dat het hoger beroep niet rechtsgeldig (bijvoorbeeld te laat) is ingesteld, kan het hof u niet-ontvankelijk verklaren."

¹ Zitting met één raadsheer

² Nieuw Appel Systeem (NIAS) is een transactiesysteem gebaseerd op Oracle Designer en Forms. Het systeem registreert hoger beroepzaken in het strafrecht domein.

3.2. Intern onderzoek Hof Den Haag

- 37 Na ontvangst van de melding is het Hof Den Haag een intern onderzoek gestart dat geleid heeft tot schriftelijke rapportage over het gebeurde. De president van het Hof Den Haag heeft op 27 november 2023 een verklaring ontvangen, welke samengevat het volgende inhoudt:
- 38 In 2022 is door het MT-straf (Management Team Straf) van het Hof Den Haag besloten dat rolzittingen niet langer meervoudig hoefden te gebeuren, al waren ze wel als meervoudig in het convenant opgenomen. Het MT is er door het bestuur op gewezen dat de rolzittingen als meervoudige zittingen in het convenant zijn opgenomen en dat de uitspraken daarom meervoudig zouden moeten uitstromen. In deze overleggen met het bestuur is voorts aandacht gevraagd voor de financiële situatie waarin de afdeling zich bevond.
- 39 Naar aanleiding hiervan is door het MT besloten dat waar feitelijk enkelvoudig werd gezeten, in zaken waar niemand verscheen en geen grieven waren ingediend, aan het eind van de zitting in aanwezigheid van de advocaat-generaal uitspraak werd gedaan met daarbij twee raadsheren die daarvoor naar de zittingszaal kwamen. In het arrest werd vermeld dat het een uitspraak van een meervoudige kamer betrof. De twee raadsheren die aan het einde van de dag naar de zittingszaal zouden komen, zouden twee MT-leden zijn omdat zij dagelijks aanwezig waren.
- 40 Op 10 augustus 2022 is dit werkproces voor het eerst toegepast. In een aantal arresten is vermeld dat de twee andere raadsheren buiten staat waren mede te ondertekenen terwijl zij de arresten ook niet gezien hebben, evenmin als het nadien opgestelde proces-verbaal.
- 41 Bij de zes daaropvolgende rolzittingen is de werkwijze gevolgd dat in zaken waar niemand was verschenen aan het eind van de dag uitspraak werd gedaan, waarbij door de voorzitter aan de advocaat-generaal werd meegedeeld dat meervoudig uitspraak werd gedaan en het niet nodig was dat twee raadsheren daarvoor naar beneden zouden komen.
- 42 Bij de twee MT-leden, wiens namen op de arresten zijn gekomen, zijn de zittingen niet in het zittingsrooster opgenomen en niet in de agenda komen te staan. Zij hebben de arresten niet ter tekening voorgelegd gekregen.
- 43 In totaal zijn op deze wijze 36³ arresten gewezen, waarbij in vier gevallen een herstelarrest is gewezen omdat er toch grieven bleken te zijn: die zaken zijn daarna alsnog door een meervoudige kamer van het hof behandeld.
- 44 In alle zaken die nog niet onherroepelijk waren zou een herstelarrest volgen. Er is melding van het voorval gemaakt bij de Raad voor de rechtspraak. Alle veranderingen in werkprocessen en nieuwe werkprocessen zullen langs kwaliteitscoördinatoren gaan.

3.3. Chronologie na de melding

- 45 Op 17 of 18 okt 2023 heeft zich een raadsheer gemeld met de hierboven samengevatte, op dat moment nog mondelinge, melding. Daarop heeft de MT-staf met het bestuur gesproken en verteld wat er gaande was. Op 27 november 2023 heeft het bestuur bovenstaande reconstructie ontvangen.
- 46 Direct daarop heeft de president een melding bij de procureur-generaal gedaan. Deze heeft onder meer met de betrokken raadsheer en leden van het MT-straf gesproken.

3.4. Motief

- 47 De reden waarom de betrokken raadsheer heeft gehandeld zoals hij heeft gehandeld is onduidelijk. Het bestuur van het Hof Den Haag heeft daar wel om gevraagd aan de betrokken raadsheer maar geen duidelijk antwoord gekregen, zo begrepen wij.
- 48 Van belang is te begrijpen dat de werkwijze, door de betrokken raadsheer is bedacht en hij er ook zelf uitvoering aan is gaan geven. Dat werkproces omvatte een meervoudig arrest in enkelvoudig behandelde zaken.

³ Bij het aanvaarden van de opdracht aan PwC werd gemeld dat het om 43 zaken zou gaan. Het exacte aantal hebben wij niet vastgesteld, hetgeen in overeenstemming is met de ons verstrekte opdracht. Wij zijn in elk geval niet op registraties gestuit waaruit het exacte aantal zou kunnen blijken.

- 49 Nu er klaarblijkelijk gekozen is voor een complexer werkproces dan strikt noodzakelijk rijst de vraag waarom de betrokken raadsheer zich dan ook niet letterlijk aan dat proces is gaan houden en de raadsheren waarvan later bleek dat zij buiten staat zijn verklaard zonder dat zij daarvan wisten, niet om een handtekening is gevraagd toen dat aan de orde was.
- 50 Mogelijk hebben efficiencyoverwegingen een rol gespeeld bij het niet daadwerkelijk vragen van handtekeningen op het namens meerdere raadsheren ondertekende arrest. Wij hebben de betrokken raadsheer deze vraag evenmin kunnen stellen. Ook werd genoemd dat wellicht de wens te voldoen aan het afgesproken convenant een rol zou kunnen hebben gespeeld.
- 51 Eventuele financiële motieven, die in het algemeen aan onregelmatigheden ten grondslag zouden kunnen liggen, zijn in dit geval lastig te begrijpen:
- Een persoonlijk financieel motief lijkt uitgesloten, nu er voor de individuele raadsheren geen systeem bestaat waarbij op grond van prestaties, aantallen arresten of enkel dan wel meervoudig gewezen arresten een vergoeding wordt betaald.
 - Voor meervoudig gewezen arresten is weliswaar de bekostigingsvergoeding hoger dan voor enkelvoudig gewezen arresten maar het door de handelwijze van de betrokken raadsheer bereikte voordeel bedraagt ongeveer EUR 100.000. Ter vergelijking: De totale begroting van het Hof Den Haag bedraagt ongeveer EUR 33 miljoen per jaar. Het bereikte voordeel zou daarmee minimaal zijn en mede daarom moeilijk voorstelbaar als motief voor de door de betrokken raadsheer gekozen handelwijze, zo informeerde ons het Hof Den Haag, hetgeen overigens werd bevestigd door de Raad voor de rechtspraak.
- 52 De vraag naar het mogelijke motief hebben wij aan personen met wie wij over de zaak hebben gesproken gesteld. Het bleek lastig een verklarend motief bedenken, anders dan het hiervoor omschreven beperkte financiële voordeel dat het Hof Den Haag zou hebben bereikt of de wens te voldoen aan het convenant.

3.5. Rol van de griffier

- 53 Wij hebben begrepen dat bij de rolzittingen waarbij meervoudige arresten na enkelvoudige zittingen zijn gewezen, twee verschillende administratief medewerkers in de rol van griffier aanwezig zijn geweest. Een van hen heeft het Hof Den Haag intussen verlaten, zo begrepen wij. De andere medewerker is weliswaar bij enkelvoudige behandelingen tijdens de rolzittingen aanwezig geweest, zo begrijpen wij, en moet voorts beseft hebben dat raadsheren ten onrechte buiten staat werden verklaard bij wijzing van het meervoudige vonnis, maar heeft niets gezegd. Ook een administratief medewerker mag worden verondersteld aandacht te schenken aan het administratieve proces rond arresten en zou wellicht uit dien hoofde verondersteld mogen worden onregelmatigheden aan de kaak te stellen. Volgens onze gesprekspartners werd het uitblijven van de signaalfunctie mogelijk ingegeven door de hiërarchische verhoudingen binnen het Hof Den Haag en de omstandigheid dat het bijwonen van zittingen, zeker door beginnende medewerkers als een bijzonder voorrecht wordt ervaren.
- 54 Gewoonlijk worden voor strafzittingen universitair opgeleide juristen ingezet, zo informeerde het Hof Den Haag ons. Voor de onderhavige strafrolzittingen heeft men gebruik gemaakt van administratief medewerkers. Deze medewerkers werkten op een lager functieniveau en salarisniveau dan de universitair geschoolde griffiers. De administratief medewerkers werkten op de strafrolzittingen als griffier onder instructie van de betrokken raadsheer en hebben diens aanwijzingen opgevolgd.

3.6. De rolzitting

- 55 Wij begrijpen van het Hof Den Haag dat het verschijnsel rolzitting op zich niet een gebruikelijke figuur is bij een gerechtshof. De rolzitting is een begrip dat wordt gebruikt bij kantongerechten. De zitting bij de kantonrechter die in de dagvaarding wordt genoemd, heet een rolzitting. De 'rol' is een lijst van zaken, die de rechter tijdens de rolzitting kort behandelt. De kantonrechter:
- controleert of de dagvaarding goed is uitgebracht;
 - bekijkt of de gedaagde heeft gereageerd op de dagvaarding; en
 - beslist hoe de procedure verder gaat.
- 56 De eiser is meestal niet aanwezig tijdens de rolzitting, omdat hij zijn eis al schriftelijk heeft laten weten via de dagvaarding. Tijdens de rolzitting wordt de zaak ook nog niet inhoudelijk behandeld.

- 57 In het strafrecht komt het regelmatig voor dat een door een politierechter veroordeelde persoon appel aantekent omdat daarvoor een korte termijn van doorgaans 14 dagen geldt, die om zeker te stellen dat de termijn niet wordt overschreden, door het aantekenen van appel bij het gerechtshof wordt veiliggesteld. Vervolgens dienen er grieven te worden ingediend. Worden die niet ingediend, dan is dat voor het gerechtshof een teken dat het appel slechts pro forma werd ingesteld en voorts dat het niet waarschijnlijk is dat de verdachte inderdaad voor behandeling van het appel ter zitting verschijnt.
- 58 Bij de afdeling straf van het gerechtshof Den Haag werden die zaken verzameld en ter efficiënte afwikkeling op een 'rol' geplaatst, waarbij in korte tijd een aantal zaken middels een arrest met een niet-ontvankelijk verklaring worden afgedaan. Verscheen een verdachte alsnog en diende de verdachte alsnog grieven in, dan werd de zaak naar een reguliere zitting ter inhoudelijke behandeling verwezen, zo begrepen wij.
- 59 Op een strafrolzitting worden appellen tegen politierechter-vonnissen gepland, omdat door of namens een verdachte nog niet de – voor verdere behandeling noodzakelijke – argumenten (grieven) zijn aangevoerd. Als de verdachte na oproeping niet op de zitting verschijnt of via een advocaat de grieven alsnog kenbaar maakt, volgt in de regel een niet-ontvankelijkverklaring. Als daartegen geen cassatie wordt ingesteld, wordt de niet-ontvankelijkverklaring onherroepelijk. Daarmee is de uitspraak van de politierechter definitief en uitvoerbaar.
- 60 Aldus ontstond de relatief unieke situatie dat een rolzitting werd gehanteerd door de afdeling Straf van het Hof Den Haag. Soortgelijke behandeling van het specifieke type zaken vond plaats bij de hoven in Amsterdam, 's-Hertogenbosch en Arnhem/Leeuwarden, zij het onder andere voorwaarden; dit wordt in het vervolg van dit rapport besproken.
- 61 Wij hebben de vraag voorgelegd of rolzittingen ook werden gehanteerd binnen andere afdelingen, zoals familierecht, belastingrecht of handelsrecht. Zulks is volgens onze gesprekspartners bij het Hof Den Haag, maar overigens ook volgens die bij de andere hoven, niet het geval en bovendien onwaarschijnlijk. Kenmerkende elementen aan de rolzittingen zoals die bij de afdeling straf werden georganiseerd zijn dat verdachten geen grieven hebben ingediend en ook niet verschijnen. Dat leidt tot een niet-ontvankelijk verklaring. Bij zaken in andere sectoren verschijnen de betrokken partijen doorgaans – onvoorziene omstandigheden daargelaten – wel, al was het maar vertegenwoordigd door hun advocaat, eenvoudig omdat de betrokken partij er belang bij heeft te verschijnen en zijn standpunten te verdedigen. In de praktijk komt niet verschijnen weinig voor, zo begrepen wij. Dat geldt bij alle hoven bij de afdelingen buiten het strafrecht, zo vertelde men ons. Bovendien is het zo dat een zaak in bijvoorbeeld familie- of belastingrecht wel degelijk leidt tot een arrest, ook al verdedigt een van de partijen zich niet. Dat is een verschil met een arrest waarbij een verdachte niet ontvankelijk wordt verklaard en er geen inhoudelijke behandeling plaatsvindt.

3.7. Buiten staat verklaring

- 62 Wij begrijpen dat het in voorkomende gevallen mogelijk is dat een raadsheer bij de ondertekening van een arrest 'buiten staat' wordt verklaard. Dit komt doorgaans voor in de gevallen dat een raadsheer wel bij de inhoudelijke behandeling van een zaak aanwezig is geweest maar bijvoorbeeld door ziekte of vakantie niet fysiek aanwezig is om het arrest te tekenen voordat het wordt verzonden. De raadsheren die wel kunnen tekenen doen dat uitsluitend namens zichzelf. Op de plaats voor de handtekening van de niet aanwezige raadsheer komt de opmerking 'buiten staat' te staan. Wij begrijpen dat de betrokken raadsheer in Den Haag in de arresten waarin meervoudig arrest werd gewezen dit inderdaad zo heeft gedaan. Er is geen sprake van het vervalsen van handtekeningen, zo is ons verzekerd.
- 63 Hier zij opgemerkt dat wij de betrokken arresten niet hebben ingezien. Wij ontvingen een lijst daarvan van het Hof Den Haag met daarop zijn de kerngegevens zwart gelakt. De lijst biedt overigens voor ons geen relevante informatie in het kader van dit onderzoek.
- 64 De situatie dat een raadsheer een zaak niet kent terwijl hij wel, zij het buiten staat, een arrest heeft ondertekend is daarmee in het algemeen onwaarschijnlijk. Overigens zij hier vermeld dat de gerechtshoven geen registratie bijhouden van zaken waarin raadsheren 'buiten staat' zijn verklaard, zo werd ons verteld. Evenmin behoort tot de procedures dat een raadsheer een afschrift ontvangt van de arresten die hij buiten staat zou hebben ondertekend. Mogelijk verdient het aanbeveling een systeem te ontwikkelen waarbij raadsheren op de hoogte worden gebracht van arresten die zij buiten staat zouden hebben ondertekend.

3.8. Kernelementen in de onderhavige arresten

- 65 Samenvattend, van belang voor de beantwoording van de vraag of dezelfde onregelmatigheid zich ofwel binnen andere afdelingen bij het Hof Den Haag of meer algemeen, bij andere gerechtshoven kan hebben

voorgedaan is of kan worden vastgesteld dat bij de behandeling van zaken sprake is van het zich voordoen van al de hieronder genoemde elementen;

1. De betrokkene heeft geen grieven ingediend c.q. zijn hoger beroep niet schriftelijk onderbouwd.
 2. De betrokkenen verschijnt niet, ook niet bij advocaat, ter zitting voor inhoudelijke behandeling.
 3. De zaak wordt enkelvoudig, dat wil zeggen door één raadsheer behandeld.
 4. Het arrest wordt meervoudig, dat wil zeggen namens twee of meer raadsheren ondertekend. N.B.: het wordt hier herhaald dat er geen wettelijke plicht bestaat, zo begrijpen wij, om in een enkelvoudige zaak een meervoudig arrest te wijzen.
 5. De bij de behandeling van de rolzitting aanwezige griffier merkt de onregelmatigheid niet op.
 6. De betrokken raadsheer heeft gehandeld in strijd met de feitelijke gang van zaken door in het arrest aan te geven dat drie raadsheren het arrest – zij het buiten staat - hebben ondertekend, terwijl zij in de zaak geen rol hebben gespeeld en het arrest niet hebben gezien voordat het wordt verzonden.
- 66 Indien een van de elementen als voornoemd niet aanwezig is dan kan het identieke geval van de onregelmatigheid in Den Haag zich niet voordoen. Met dat begrip hebben wij vertegenwoordigers van de andere hoven gevraagd ons te schetsen hoe zaken als de onderhavige binnen de andere hoven worden behandeld. Zou de betrokkene of een advocaat (alsnog) zijn verschenen dan zou de zaak zijn doorverwezen naar een reguliere zitting en in ieder geval zou zijn opgevallen dat het aantal rechters in het arrest verschilt van het aantal dat ter (rol)zitting aanwezig was. Zou de griffier, die voor het te verzenden arrest zorgdraagt, juist hebben gehandeld dan zou deze hebben moeten aangeven dat het arrest niet de werkelijkheid reflecteert, namelijk dat er slechts een raadsheer op de rolzitting aanwezig was en niet drie. Tenslotte heeft de betrokken raadsheer klaarblijkelijk opzettelijk raadsheren in het vonnis laten vermelden die niet daadwerkelijk aanwezig waren. De bereidheid om dat te doen is een belangrijk element in deze.

4. De hoven Amsterdam, Den Bosch en Arnhem Leeuwarden

4.1. Inleiding

- 67 Voor alle gerechtshoven geldt, zo verzekerden onze gesprekspartners ons, dat het nieuws over het voorval in Den Haag is ingeslagen als de spreekwoordelijke ‘bom’ en in alle gevallen heeft geleid tot een zekere mate van intern onderzoek met als doel de vraag te beantwoorden of een soortgelijke situatie zich ook bij het eigen hof zou kunnen hebben voordoen. In één geval (Hof Arnhem Leeuwarden) heeft dat geleid tot een schriftelijke rapportage die met ons kon worden gedeeld en input kon zijn voor dit rapport. Voor wat betreft de overige hoven baseren wij ons op wat in gesprekken werd meegedeeld.

4.2. Hof Amsterdam

- 68 Voor het Hof Amsterdam, zo vertelde men ons, geldt dat het niet denkbaar is dat een soortgelijk geval zich zou hebben kunnen voordoen binnen andere afdelingen dan Straf. Bij de andere teams (Familie & Jeugd, Handel en Belastingen) bestaan er geen rolzittingen zoals bij de afdeling Straf en daarnaast worden alle zaken bij Familie en Jeugd en Handel meervoudig behandeld. Bovendien worden raadsheren in civiele arresten niet ‘buiten staat’ verklaard. Belastingzaken worden soms enkelvoudig behandeld en dus ter zitting alleen bijgewoond door de voorzitter en een griffier. Enkelvoudige behandeling leidt hier altijd tot een enkelvoudig vonnis.
- 69 Een vergelijkbare figuur met de rolzitting bij Hof Den Haag is de zgn. ‘99e Kamer’, die wordt gehanteerd in de sector straf in Amsterdam. De rolzitting, oftewel de 99e kamerzitting wordt altijd gedaan door één raadsheer. De 99e kamer verwijst voornamelijk naar andere zittingen voor inhoudelijke behandeling, maar doet ook uitspraken, namelijk wanneer het beroep niet-ontvankelijk is, omdat het te laat is ingesteld, of omdat er geen grieven zijn (redenen waarom er beroep is ingesteld). Deze arresten waarbij het beroep niet-ontvankelijk wordt verklaard worden altijd en zonder uitzondering *enkelvoudig* gewezen, omdat er maar één raadsheer op de zitting zit.
- 70 Het element ‘meervoudig vonnis na enkelvoudige behandeling’ doet zich aldus niet voor bij de 99e kamer van het Hof Amsterdam. Van ‘Buiten staat’ verklaring is dus geen sprake.

4.3. Hof ‘s-Hertogenbosch

- 71 Binnen het Hof ‘s-Hertogenbosch geldt de algemene regel dat als een zaak enkelvoudig wordt behandeld, het arrest ook enkelvoudig wordt gewezen. Dat geldt evenzeer voor meervoudig behandelde zaken; het arrest is dan eveneens meervoudig.
- 72 Het Hof ‘s-Hertogenbosch preciseerde ten aanzien van ‘behandeling’ als volgt: *“Arresten gewezen door een enkelvoudige kamer zijn ook enkelvoudig vastgesteld, terwijl arresten gewezen door een meervoudige kamer ook door een meervoudige kamer zijn vastgesteld. Het kan zijn dat ter zitting één rechter (bij het hof: raadsheer) optreedt. Wanneer na de behandeling ter zitting arrest wordt gewezen door een meervoudige kamer, nemen ook daadwerkelijk drie raadsheren aan de beraadslaging en vaststelling van het arrest deel. Het horen ter zitting heeft dan door een enkelvoudige kamer, of door een raadsheer-commissaris, plaatsgevonden. Dat is het wettelijk kader, en het hof ‘s-Hertogenbosch handelt dienovereenkomst. Behandeling ter zitting kan derhalve wel enkelvoudig worden gedaan, en toch tot een meervoudige uitspraak leiden, wanneer na de zitting ook daadwerkelijk drie raadsheren hebben beraadslaagd en beslist.”*
- 73 In beginsel zijn er bij het Hof ‘s-Hertogenbosch twee typen strafzaken die enkelvoudig worden behandeld:
- Zaken waarin in appel wordt gegaan van uitspraken van de kantonrechter;
 - Zaken waarin in appel wordt gegaan van uitspraken van de politierechter, de zgn. low-impact-crime zaken.
- 74 Er bestonden bij het Hof ‘s-Hertogenbosch wel rolzittingen. Na de zomer van 2024 is men daar echter mee gestopt. Er werden volgens onze gesprekspartners geen efficiency voordelen meer mee behaald.

- 75 Buiten staat verklaring op een arrest is voor het Hof 's-Hertogenbosch uitzonderlijk. Er vindt geen registratie plaats van buiten staat verklaringen, zo begrepen wij van onze gesprekspartners.
- 76 Het Hof 's-Hertogenbosch vulde als volgt aan: *Buiten staat verklaringen komen nu en dan voor, zijn niet uitzonderlijk. In het werkproces vindt na de zitting beraadslaging plaats over de te nemen beslissing en de motivering die daaraan ten grondslag ligt. In de periode nadien – normaliter maximaal twee weken voor strafzaken – wordt dit op schrift gesteld. Bij het uitspreken van het arrest moet een getekend origineel beschikbaar zijn. Het arrest wordt ondertekend door de drie raadsheren en de griffier. Het kan zijn dat een of meer van deze functionarissen niet in de gelegenheid is om daadwerkelijk een handtekening onder het arrest te zetten. In dat geval wordt die functionaris 'buiten staat verklaard het arrest mede te ondertekenen'. Er is nimmer sprake van een situatie waarbij een raadsheer niet betrokken is bij beraadslaging en beslissing in zo'n strafzaak, en toch als ondertekenaar van het arrest zou worden genoemd. Dat is simpelweg ondenkbaar. Er vindt geen registratie plaats van buiten staat verklaringen, omdat daarvoor geen noodzaak bestaat. Het arrest blijft immers steeds beschikbaar, en wanneer nadien controle zou moeten plaatsvinden of er daadwerkelijk is deelgenomen aan beraadslaging en beslissing zou dat steeds bevraagd kunnen worden.*
- 77 Behalve de afdeling Straf kent het Hof 's-Hertogenbosch ook de sectoren Familie & Jeugd, Handel en Belasting. Bij de eerste twee is bij de behandeling van een zaak altijd minimaal een advocaat aanwezig, afgezien van de betrokkene(n) zelf. Ook bij Belasting vindt altijd een behandeling plaats en is betrokkene aanwezig. Voor familie- en jeugdrecht en handelsrecht stelt de wet de eis van verplichte procesvertegenwoordiging. Partijen in die zaken moeten dus altijd vertegenwoordigd worden door een advocaat. Partijen kunnen zelf ter zitting verschijnen, maar nooit zonder advocaat. Voor belastingrecht geldt geen verplichte procesvertegenwoordiging. Er is een beperkt aantal zaken die 'buiten zitting' kunnen worden afgedaan.
- 78 Bij de andere sectoren geldt bovendien dat een zaak gewoon verder zou worden gevoerd, ook in het uitzonderlijke geval een betrokkene niet zou verschijnen. Bij Handel is het bovendien zo dat in alle gevallen alleen de voorzitter een handtekening op het arrest plaats. Wanneer partijen voor een zitting worden opgeroepen kan het voorkomen dat zij niet verschijnen. Het Hof kan de persoonlijke verschijning bevelen, en zelfs een 'bevel medebrenging' geven, maar dat gebeurt alleen in uitzonderlijke gevallen. Anders dan bij strafrecht worden arresten van de handelskamer altijd alleen door de voorzitter ondertekend.
- 79 De betrokkenheid van raadsheren bij zaken blijkt uit het zgn. rooster. Er bestaat geen registratie van buiten staat verklaringen. In voorkomende gevallen heeft de buiten staat verklaarde raadsheer in elk geval het concept arrest gezien. De raadsheer die buiten staat is verklaard heeft niet alleen het concept gezien, maar deelgenomen aan de beraadslaging over motivering en beslissing van het arrest.
- 80 Onze gesprekspartners konden soortgelijke gebeurtenissen als bij het Hof Den Haag niet uitsluiten maar achten het hoogst onwaarschijnlijk dat iets soortgelijks ooit kan zijn gebeurd, met name omdat het niet voor hoort te komen dat een enkelvoudig behandelde zaak tot een meervoudig ondertekend vonnis leidt. Dat een arrest zou worden gewezen door drie raadsheren (meervoudige kamer), terwijl er niet drie raadsheren over hebben beraadslaagd en beslist, is ondenkbaar, aldus onze gesprekspartners.
- 81 Omdat het gebeurde in Den Haag ook bij het hof 's-Hertogenbosch tot flinke opschudding heeft geleid, is de kwestie bij diverse werkoverleggen aan de orde gesteld. Op geen enkele manier is gebleken dat er sprake zou zijn van een soortgelijke onregelmatigheid en maakt zich hierover dan ook geen zorgen, zo werd ons verteld.

4.4. Hof Arnhem Leeuwarden

- 82 Onze gesprekspartners van het Hof Arnhem-Leeuwarden legden ons uit dat rolzittingen bij hoven zijn ingevoerd om in een vroegtijdig stadium zicht te hebben op de procespositie van partijen. De rolzitting is een zitting die voorafgaat aan een inhoudelijke zitting. Op een rolzitting is per zaak weinig tijd gereserveerd omdat de meeste zaken op een rolzitting niet inhoudelijk worden behandeld. Tijdens een rolzitting wordt expliciet gevraagd naar onderzoekswensen en redenen van het appel. In een aantal gevallen leidt dit tot het intrekken van de zaak. Waar mogelijk wordt een zaak meteen ter zitting afgedaan. Het gaat dan om eenvoudige vraagstukken waar de rechter direct op kan beslissen, zoals ontvankelijkheid of strafmaat.
- 83 Bij het Hof Arnhem-Leeuwarden stromen zaken die enkelvoudig gepland worden ook altijd enkelvoudig uit. Een enkelvoudige behandeling van een zaak leidt dus altijd tot een enkelvoudig arrest. Onze gesprekspartners begrijpen niet hoe een enkelvoudig behandelde zaak in registratiesysteem NIAS tot een meervoudig arrest kan leiden. Volgens hen kan dat niet binnen het systeem, zonder dat handmatig in het systeem een aanpassing van enkelvoudig naar meervoudig wordt doorgevoerd.

- 84 De Raad voor de Rechtspraak heeft het Hof Arnhem-Leeuwarden gevraagd of enkelvoudig behandelde zaken bij het hof administratief meervoudig uitstromen. Hof Arnhem-Leeuwarden heeft binnen de eigen administratieve systemen en werkprocessen gekeken of enkelvoudig geregistreerde en aangebrachte zaken meervoudig kunnen uitstromen of zijn uitgestroomd. Er is gezocht naar foutieve administratie van zaken. Daar bleek geen sprake van. Enkelvoudige instroom leidde tot enkelvoudige uitstroom. Meervoudige instroom leidde tot meervoudige uitstroom. Het onderzoek is intern uitgevoerd en aan de Raad voor de rechtspraak werd gerapporteerd. De conclusie luidt dat enkelvoudig ingestroomde en als zodanig geregistreerde zaken niet afgeboekt worden als meervoudig afgedane zaken. Dit eerste onderzoek naar onregelmatigheden leverde geen fouten op in de administratie en bood ook geen aanknopingspunten voor bewust foutief administreren met financieel belang, aldus het Hof Arnhem-Leeuwarden.
- 85 Opgemerkt wordt dat het Hof Arnhem-Leeuwarden ten tijde van het doen van het eerste interne onderzoek niet exact op de hoogte was van hetgeen bij het Hof Den Haag was gebeurd en daarom zonder die context niet heel gericht kon zoeken. Nadat meer informatie voorhanden was, is opnieuw en gericht onderzoek gedaan wat niet tot andere uitkomsten leidde. In ons gesprek met het Hof hebben wij een en ander nader toegelicht. Dat leidde bij onze gesprekspartners niet tot inzichten die afweken van hetgeen in de rapportages aan de Raad voor de rechtspraak hierover werd gemeld.
- 86 Veertien dagen na de zitting doet het Hof uitspraak. Als een raadsheer uit de zittingscombinatie niet in staat is (door bijvoorbeeld ziekte of verlof) om het arrest mede te ondertekenen dan wordt deze 'buiten staat' verklaard ('de raadsheer is buiten staat het arrest mede te ondertekenen'). Buiten staat-verklaring komt bij het Hof Arnhem-Leeuwarden minder vaak voor dan voorheen. Vóór Corona en thuiswerken kwam dit wel vaker voor. In de coronatijd was het beleid zoveel mogelijk thuis te werken. Toen is afgesproken dat de griffier alle benodigde handtekeningen op de dag van de zitting verzamelt op een zogenaamd tekenvel, de laatste bladzijde van het arrest. Na Corona is deze werkwijze voortgezet.
- 87 Het Hof Arnhem-Leeuwarden kent daarom relatief veel arresten waaronder alle handtekeningen van de combinatie staan. Buiten staat-verklaring is op zich niet bijzonder. De regel is wel dat minimaal één raadsheer moet hebben getekend op het arrest. Handtekeningen worden dus op de zittingsdag, na afloop van de zitting gezet of ze worden later door de griffier verzameld. Alleen als een raadsheer niet kan tekenen wordt deze buiten staat-verklaard. Voordat een buiten staat-verklaring plaatsvindt gaan er mailtjes rond of bespreekt men dat mondeling. In de zin van "ben jij bijvoorbeeld dinsdag op locatie om een handtekening te zetten?" Als iemand dan zegt "ik ben er deze week niet meer" dan volgt een buiten staat-verklaring. Dat een raadsheer zelf niet weet dat hij buiten staat is verklaard wordt daarmee heel onwaarschijnlijk, aldus onze gesprekspartners. Er is geen registratie van buiten staat-verklaringen.
- 88 Bij het Hof Arnhem-Leeuwarden geldt daarnaast een eis, zo verzekerde men ons, dat de handtekening 'nat', dat wil zeggen zelf met een pen en niet met een stempel of elektronisch, wordt gezet.
- 89 Voor wat betreft de andere sectoren bij het Hof Arnhem Leeuwarden informeerde men ons als volgt:
- Sector Handel: Alle arresten zijn meervoudig, er moeten drie namen onder staan. De combinatie kan wel bepalen dat de *behandeling* geheel of gedeeltelijk zal geschieden door een raadsheer-commissaris (enkelvoudig). De *beslissing* wordt in handelszaken meervoudig genomen, ongeacht of er een enkelvoudige of meervoudige behandeling aan vooraf is gegaan. De regels voor de uitspraak: zoals hiervoor is vermeld, worden handelszaken altijd door een meervoudige kamer beslist. De wet schrijft voor dat het arrest bij een meervoudige kamer de namen vermeldt van de raadsheren die het arrest hebben gewezen. Het arrest wordt *ondertekend* door de voorzitter en de griffier, of door de raadsheer die het arrest uitspreekt, te weten de rolraadsheer. Deze regels voor arresten in dagvaardingsprocedures zijn van overeenkomstige toepassing op beschikkingen in verzoekschriftprocedures (zie art. 230 jo. 353 Rv en art. 287 → 230 jo. 362 Rv). Voor alle duidelijkheid: het is dus niet zo dat het arrest/de beschikking moet worden ondertekend door de drie raadsheren die het arrest/de beschikking hebben gewezen: ondertekening gebeurt door de voorzitter of rolraadsheer. Dit is anders dan in strafzaken: daar is de regel dat het arrest wordt ondertekend door de raadsheren die over de zaak hebben geoordeeld en door de griffier, tenzij één van hen buiten staat is, wat in dat geval in het arrest moet worden vermeld, zie art. 365 jo. 414 Sv. Er is geen financieel onderscheid tussen enkelvoudige en meervoudige behandeling, qua financiering is er geen verschil, aldus het Hof Arnhem-Leeuwarden.
 - Sector Familie: Enkelvoudig behandeld betekent een enkelvoudige beschikking. Meervoudig behandeld leidt tot een meervoudige beschikking.

- Sector Belasting: meervoudige behandeling van zaken is de hoofdregel, maar een zaak kan worden verwezen naar enkelvoudige behandeling. In dat geval wordt een zaak volledig door één raadsheer behandeld en doet deze raadsheer ook enkelvoudig uitspraak. Andersom is ook mogelijk, een zaak die voor enkelvoudige behandeling gepland stond, wordt door de raadsheer verwezen voor meervoudige behandeling. In dat geval wordt een nadere zitting gehouden, dan wel, met instemming van partijen daarvan afgezien. De volledige zetel (de drie raadsheren en de griffier die samen de MK vormen) nemen dan het dossier tot zich en komen tot een gezamenlijke beslissing. De uitspraak wordt door een raadsheer of griffier geschreven en de andere raadsheren lezen deze mee. De uitspraak wordt pas definitief gemaakt en ondertekend, nadat alle drie de raadsheren daarmee hebben ingestemd. Er zijn geen indicaties dat er enkelvoudig zou zijn behandeld en meervoudig is afgehandeld. Uitgangspunt is dat in alle zaken een onderzoek ter zitting plaatsvindt, behoudens in die gevallen waarin partijen hebben ingestemd met afdoening zonder mondelinge behandeling. Partijen worden uitgenodigd voor de mondelinge behandeling en zijn daarbij meestal aanwezig. Het komt soms voor dat een van de partijen niet bij de mondelinge behandeling komt opdagen. In zo'n geval behandelt men de zaak met wie wel aanwezig is, mits is vastgesteld dat partijen op juiste wijze zijn uitgenodigd. De zaak kan ook worden verdaagd of een vervolgzitting kan worden afgesproken. Ook bij belastingrecht kan in theorie aan de orde zijn dat een zaak enkelvoudig behandeld wordt en tot een meervoudig vonnis leidt. Er zijn echter geen aanwijzingen dat dit daadwerkelijk voorkomt. Overigens zou in die gevallen - voor de verantwoording en financiële gevolgen daarvan - altijd ook handmatig in het registratiesysteem Berber een aanpassing doorgevoerd dienen te worden. Er zijn ook geen aanwijzingen dat zulks daadwerkelijk voorkomt.

- 90 Het Hof Arnhem-Leeuwarden kent bij strafrecht een systeem genaamd 'vroegscan'. Alle zaken die instromen, gaan via de vroegscan. Dat is een groepje van raadsheren en griffiers die in koppels de zaken scannen om te zien of het dossier onderzoekswensen kent, compleet is en hoeveel behandeltime de zaak vergt op een zitting. Daar kijkt men ook of de zaak enkelvoudig of meervoudig behandeld dient te worden. Het uitgangspunt bij appelrechtspraak is dat zaken meervoudig worden behandeld. Er is een lijst van criteria aan de hand waarvan wordt bepaald welke zaken enkelvoudig moeten worden behandeld.
- 91 Bij het Hof Arnhem-Leeuwarden wordt ongeveer 20% van de zaken enkelvoudig behandeld. Bij de vroegscan wordt de zaak dan geregistreerd als een enkelvoudige zaak en vrij gegeven voor planning op een enkelvoudige zitting. Als de raadsheer tijdens de enkelvoudige zitting besluit dat de zaak toch gecompliceerder is dan initieel aangenomen dan kan een zaak alsnog naar een meervoudige kamer worden verwezen.
- 92 De rolzitting, zo begrepen wij is bij het Hof Arnhem-Leeuwarden nog een experiment in het kader van een efficiency-slag. De achtergrond is dat zittingstijd schaars is en die wil je goed gebruiken, aldus onze gesprekspartners. Tijdens de rolzitting worden zaken die (nog) niet op een inhoudelijke zitting kunnen worden gepland, uitgefilterd. Denk daarbij aan zaken waarin nog onderzoek nodig is, een reclasseringsrapport moet worden geschreven of die door een van de partijen wil worden ingetrokken. Deze zaken bezetten dan geen kostbare plek op een inhoudelijke zitting.